عروسی و عزا در کارون مقدس

ملاقات با گنزورا نجاح چحیلی رهبر مندائیان ایران

حمید حاجی‌پور
گزارش‌نویس

لباس سفید به تن می‌کنند و سپیده‌دم یکشنبه‌ها برای غسل تعمید و نماز کنار رودخانه کارون می‌روند. آنها را در خوزستان به نام «صابئین مندایی» می‌شناسند. پیروان حضرت یحیی رسوم و سنت‌های خاصی دارند که با آیین هزاران ساله، آنها را به جای می‌آورند. در دین مندایی طلاق وجود ندارد، فقط از گوشت گوسفند نر استفاده می‌کنند، نمازشان را کنار رودخانه می‌خوانند، زبان و خطی خاص دارند، دروغ را بشدت نهی می‌کنند. آب را مقدس می‌دانند و معتقدند آب به فرمان خدا و از عالم نور برای حیات و زندگی به زمین فرستاده شده است. مندائیان را با لباس‌های خاص سفید رنگ می‌شود صبح‌های زود و پیش از غروب آفتاب زیر پل سفید و روبه‌روی کارخانه قدیم سیلوی اهواز ملاقات کرد. می آیند و به شیوه خودشان وضو می گیرند و نماز می‌خوانند. آنها را در اهواز به نام «صبی» می‌شناسند. محل زندگی‌شان نزدیکی رودخانه کارون است و بیشتر جمعیت‌شان در حرفه نقره‌کاری و میناکاری و زرگری فعالیت دارند.

عکس‌ها: سجاد صفری / ایران

دکتر مسعود فروزنده، نویسنده کتاب «ایران سرزمین صلح ادیان» در کتابش درباره مندائیان چنین می‌نویسد: «قوم صابئین مندایی پیروان حضرت یحیی هستند که نزدیک به هزار و ۹۵۰ سال پیش به دلیل اذیت و آزار برخی از اهالی شهر قدس به سوی رودخانه فرات مهاجرت و در شهرهای بغداد، بصره، عماره، خرمشهر و هویزه و شوشتر و اهواز مستقر شدند. صابئین اگرچه در قانون اساسی جمهوری اسلامی جزو چهار دین پذیرفته شده نیست اما بنا به فتوای رهبری آنها برای برگزاری آیین خود آزادند. حجت الاسلام یونسی دستیار ویژه رئیس جمهور در امور اقوام در این زمینه می گوید: «با توجه به فتوای راهگشای مقام معظم رهبری در اهل کتاب بودن دین صابئین و حقانیت این دین کهن و یکتاپرست و افزودن نظر فقهای دیگر، می توان آن را به عنوان یک ماده الحاقی به ادیان رسمی دیگر ملحق کرد.»

مندائیان، در ازدواج و ایجاد رابطه خونی با دیگر ادیان سختگیرند و معتقدند وقتی آدم و حوا خلق شدند و ازدواج کردند، صاحب سه دختر و سه پسر شدند و چون ازدواج برادر و خواهر ممنوع است از دنیای نور و به امر خداوند ۶۰ خانواده مشابه این خانواده هشت نفری به زمین فرستاده شد که اولین اجتماع بشری را شکل دادند.»

■ دیدار با رهبر مندائیان ایران

ملاقات یکی از پیروان دین مندائیان در کنار کارون که برای نماز آمده بود، بهانه‌ای شد برای مصاحبه با «گنزورا نجاح چحیلی»، رهبر دینی صابئین مندایی ایران. او هم مثل بسیاری از همکیشانش در زمینه میناکاری و زرگری فعالیت دارد. او را در عبادتگاه‌شان در خیابان شهید غلامپور، نزدیکی‌های بلوار ساحلی شرقی که برخی از مراسم‌های مذهبی و حتی همایش‌های‌شان را آنجا برگزار می‌کنند، ملاقات می‌کنم. ساختمانی یک طبقه که بی‌شباهت به هیأت‌های مذهبی خودمان نیست؛ سالنی فرش شده و بزرگ با تابلوهای بسیاری از رهبران و گذشتگان این قوم روی دیوار که برای هر غریبه‌ای جذاب است. قفسه‌های باریک شیشه‌ای به دیوار نصب شده‌اند که کتاب‌های مقدس مندائیان، لباس ویژه مراسم مذهبی را توی آن چیده‌اند.

گنزورا چحیلی ۶۰ ساله با لباس‌هایی یکدست سفید وسط سالن ایستاده؛ مردی لاغر اندام و نسبتاً قد بلند با ریشی که خیلی وقت است سفیدی در آن دویده. بعد از اجازه گرفتن برای عکاسی و شروع مصاحبه، از او می‌خواهم درباره آیین و سنت‌های مندائیان برایم بگوید. برخی در شهرهای دیگر و حتی خود اهواز آشنایی زیادی با مندائیان ندارند و برخی تصور می‌کنند آنها ستاره‌پرست و آب‌پرست هستند ولی گنزورا چحیلی درباره دین صابئین می‌گوید: «قدمت ما از زمان حضرت آدم است. اورشلیم زندگی می‌کردیم و به خاطر برخی آزارها به ایران و عراق مهاجرت کردیم و به خاطر تقدس آب در کنار رودخانه‌ها ساکن شدیم تا راحت‌تر بتوانیم فریضه‌های دینی‌مان را به جای بیاوریم. پیامبران ما حضرت آدم، حضرت شیث، حضرت نوح، حضرت سام و حضرت یحیی هستند. کتاب مقدس ما «صحف آدم» یا «کنزا ربا» و به خط آرامی قدیمی است. زبان ما مندائیان یکی از زبان‌های سامی است.»

از چحیلی درباره لباس سفیدی که پیروان این دین می‌پوشند، می‌پرسم. به گفته او، لباسی که مندائیان هنگام مراسم به تن می‌کنند از کتان خالص است و هیچ پلاستیکی در آن بکار برده نمی‌شود. سفیدی نشانه پاکی است و به همین خاطر شریعت‌شان این رنگ را برای برگزاری مراسم مذهبی برای آنها انتخاب کرده است. لباس پیروان حضرت یحیی از ۵ تکه تشکیل شده که در مراسم تعمید استفاده می‌شود. پیراهن بلند یا همان رسته، شلوار، کمربند یا همیان که از پشم گوسفند است، حمایل و دستار بلندی که آن را همانند عمامه می‌پیچند و روی سر می‌گذارند و زن‌ها هم به عنوان روسری از آن استفاده می‌کنند.

■ ازدواج و جدایی بین صابئین

می‌گویند در دین مندایی عروسی با تشریفات خاصی برگزار می‌شود و چیزی به نام طلاق وجود ندارد. گنزورا درباره مندائیان از هر گوشتی برای خوردن استفاده نمی‌کنند و مراسم خاصی برای ذبح پرندگان یا گوسفند دارند. آنها پرندگانی را ذبح می‌کنند که از گوشت تغذیه نکنند و چنگال نداشته باشند مثل عقاب و شاهین و قرقی چرا که اعتقاد دارند ذبح آنها حرام است. اما از چهارپایان فقط از گوشت گوسفند نر استفاده می‌کنند. البته گوسفند قربانی نباید بیمار باشد و هیچ زائده غیرمعمول و غده‌ای نداشته باشد وگرنه ذبح نمی‌شود.

رهبر دینی مندائیان کشور در این باره عنوان می‌کند: «اگر گوسفند نری که برای ذبح انتخاب شده دارای نقیصه‌ای باشد آن را ذبح نمی‌کنیم به این دلیل که احتمال دارد بیماری‌اش به انسان منتقل شود و ذبح آن را حرام می‌کنیم. اما ذبح گوسفند یا پرندگان حلال گوشت طی مراسم خاصی صورت می‌گیرد. گوسفند را در آب جاری غسل می‌دهیم و بدون اینکه به لباس‌مان یا زمین بخورد روی نی‌هایی مخصوص می‌گذاریم و در حضور شخصی معتمد که شاهد بر اعمال ذبح است، حیوان قربانی می‌شود. سپس گردن گوسفند با نمک و آتش ضدعفونی می‌شود.»

■ آیین دفن و کفن مردگان

مندائیان اعتقاد دارند روحی که قرار است از جسم خارج شود و به آسمان برود باید پاک و طاهر باشد به همین دلیل اگر کسی درحال احتضار است و چیزی به مرگش نمانده، او را در رودخانه غسل می‌دهند و پس از پوشاندن کفن، منتظر می‌مانند تا خداوند امانت را از آنها پس بگیرد. اما اگر فرد مندایی در اتفاقی غیرمنتظره از دنیا برود، جسد او را در رودخانه غسل می‌دهند و کفن و دفن او توسط ۴ نفر که به آنها «اشکندا» می‌گویند، صورت می‌گیرد. پس از این مراسم غذایی برای آمرزش روح تازه گذشته بین مستمندان توزیع می‌شود.

نجاح چحیلی از مراسم وفات مندائیان می‌گوید: «صابئین مرگ را تولد ابدی می‌دانند و برای کسی که از دنیا می‌رود عزاداری و گریه نمی‌کنند. وقتی کسی می‌میرد روحش از جسم او آزاد می‌شود و این دنیای فانی را ترک می‌کند. در آیین ما نباید برای تازه گذشته گریه کرد. ما از این کار نهی شده‌ایم و لباس سیاه هم نباید بپوشیم.»

■ اشتراکات دینی با سایر ادیان

از رهبر دینی مندائیان می‌خواهم درباره اشتراکات دین مندایی با سایر ادیان برایم بگوید چراکه آنها مثل برخی ادیان دیگر وضو، غسل، نماز و روزه دارند: «هر دین جدیدی از دین‌های گذشته وام گرفته و برخی از آیین‌ها و رسوم‌شان باهم مشترک است. در اسلام بخشی از حرکات وضو با وضوی ما یکی است، در یهود محرمات‌شان یا ذبح و قربانی کردن‌شان با ما مشترک است. در مسیحیت غسل تعمید دارند و ماهم تعمید داریم ولی اشتراک اصلی همه ما اعتقاد به وحدانیت خداوند بزرگ است. همه ادیان به معاد اعتقاد دارند و هر کدام به نوعی خدا را عبادت می‌کنند.»

نجاح چحیلی در ادامه می‌افزاید: «دین ما با سیاست کاری ندارد و به ما توصیه شده کاری با سیاست نداشته باشیم چراکه سیاست تلفیقی از دروغ و ریا و تزویر است و نمی‌شود سفید را با سیاه مخلوط کرد. دین و اعتقاد به خدا سفید است و سیاست سیاه.»

■ مقررات خاص برای ذبح حیوانات

سفید از جنس کتان وارد رودخانه کارون شد، سپس تعمیدکننده طی تشریفاتی خاص و با ریختن آب رودخانه روی سر عروس او را تعمید داد و دعایی به زبان مندایی خواند. بعد از عروس نوبت به داماد جوان رسید. وی هم تعمید داده شد و در ادامه گنزورا دعایی برای آنها خواند و سه بار سر عروس و داماد را به نشانه وصال روحانی به آرامی به هم چسباند. پس از این مراسم که در حضور اقوام عروس و داماد و بیش از یک ساعت به طول انجامید، آنها آماده شدند برای مراسم دیگری که در معبد برگزار می‌شود و عده زیادی از مندائیان در آن حضور پیدا می‌کنند. اما گذشته از جالب بودن این مراسم ازدواج که نمونه‌اش را در اقوام و ادیان دیگر در کشورمان ندیده بودم، موضوعی که شاید عجیب به نظر برسد جدایی زوج مندایی است. پیروان حضرت یحیی در شریعت خود سنتی به عنوان طلاق ندارند. گنزورا نجاح درباره این مسأله می‌گوید: «ما کلمه‌ای به نام طلاق نداریم. در کتاب مقدس ما توصیه شده اگر زوجی باهم تفاهم دارند و می‌توانند با هم خوشبخت شوند، ازدواج کنند. ما جماعت صلح‌طلبی هستیم و بندرت رخ می‌دهد که بین پیروان‌مان اختلافی به وجود بیاید. مرد یا زن در دین ما به دو دلیل می‌تواند متارکه کند، یکی به دلیل دروغی که زندگی را تحت تأثیر قرار دهد و بنیان آن را به هم بزند و دیگری خیانت در زناشویی است که گناهانی نابخشودنی است.»

■ ایران وطن اصلی ماست

پیروان حضرت یحیی نزدیک به ۲ هزار سال پیش از اورشلیم به کشورهای دیگر از جمله ایران و عراق که آن زمان بخشی از ایران بود، آمده‌اند و آنهایی که در خوزستان و شهرها و استان‌های دیگر ساکن شدند، ایران را وطن اصلی خود می‌دانند و حتی در جنگ تحمیلی هم به دفاع از وطن جنگیده‌اند. گنزورا از جنگ ۸ ساله و زمانی که ارتش بعث به نزدیکی‌های اهواز رسیده بود برایم می‌گوید: «ما از ساکنان اصلی ایران هستیم و به آن تعصب داریم و اجازه نمی‌دهیم کسی به آن نگاهی چپ بیندازد. زمانی که ارتش بعث عراق به ۱۰ کیلومتری اهواز رسید با هر چیزی که دم‌دستمان بود برای مقابله با آنها رفتیم. پیران و کودکان و زنان را به شهرهای دیگر فرستادیم و با چوب و میله آهنی و هر چیزی که فکر می‌کردیم به دردمان می‌خورد همراه با برادران مسلمان به مقابله با دشمن رفتیم.

زمان جنگ، گذشته از اینکه بسیاری از جوانان ما در جبهه حضور داشتند و تعدادی اسیر و جانباز و شهید شدند آنهایی که پشت خط بودند در خطوط مختلف کارخانه یخ‌سازی می‌زدند. صنعتکاران مندایی با تعمیر یا تولید قطعات ماشین‌آلات سنگین خاکریز و سنگر درست می‌کردند. بازاریان ما هم برای تجهیز رزمندگان کمک مالی می‌کردند.»

در دهه ۸۰ جمعیت مندائیان حدود ۷۰ هزار نفر تخمین زده می‌شد ولی جمعیت آنها در دهه ۹۰ کاهش داشته و بیشتر پیروان حضرت یحیی هم‌اکنون در کشور عراق بسر می‌برند.

■ نماز کنار رودخانه کارون

گفت و گو با گنزورا نجاح چحیلی که به پایان می‌رسد، می‌گوید دوست دارد مردم سایر شهرها، مندائیان را بشناسند. دین صابئین دینی موروثی است و امکان گرویدن به این دین از سوی غیر مندائیان وجود ندارد. بیشتر ساکنان خیابان غلامپور مندایی هستند و پیش از غروب برخی از آنها برای به جای آوردن نماز بسوی کارون می‌روند. همراه با یکی از آنها بسوی کارون می‌روم. لباس سفیدی به تن دارد، لب آب می‌نشیند و به شیوه خودشان وضو می‌گیرد و رو به شمال کارون نماز می‌خواند. چون اعتقاد دارند آب از شمال آسمان به زمین فرستاده شده. چند نفری از بالای پل سفید به نظاره مرد مندایی ایستاده‌اند؛ مرد سفیدپوشی که دست‌هایش را بالا گرفته و زیرلب دعا می‌خواند.

نیم نگاه

■ **عروس با لباس یکدست سفید از جنس کتان وارد رودخانه کارون شد، سپس تعمیدکننده طی تشریفاتی خاص و با ریختن آب رودخانه روی سر عروس او را تعمید داد و دعایی به زبان مندایی خواند. بعد از عروس نوبت به داماد جوان رسید. وی هم تعمید داده شد و در ادامه گنزورا دعایی برای آنها خواند و سه بار سر عروس و داماد را به نشانه وصال روحانی به آرامی به هم چسباند**

■ **مندائیان اعتقاد دارند روحی که قرار است از جسم خارج شود و به آسمان برود باید پاک و طاهر باشد به همین دلیل اگر کسی درحال احتضار است او را در رودخانه غسل می‌دهند و پس از پوشاندن کفن، منتظر می‌مانند تا خداوند امانت را از آنها پس بگیرد. اما اگر کسی در اتفاقی غیرمنتظره از دنیا برود، جسد او را در رودخانه غسل می‌دهند و کفن و دفن او توسط ۴ نفر که به آنها «اشکندا» می‌گویند، صورت می‌گیرد**

یک جدول با دو شرح

جدول روزنامه ایران دارای دو «شرح عادی و ویژه» است. در صورت تمایل به حل دو شرح ابتدا یکی از شرح‌ها را با مداد حل کرده و سپس با پاک کردن جواب شرح اول، به حل شرح دوم بپردازید.

۶۸۶۴

جدول عادی

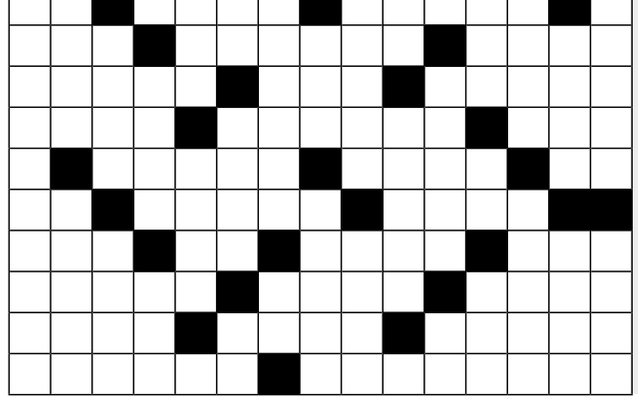
افقی:
۱- آشفته و حیران و ناتوان از تصمیم‌گیری- آن‌که دست و پایش جمع و خمیده شده
۲- نام کوچک اولین فضانورد- حیوان دست آموز- دشنام
۳- اصرار- استخوانی در مچ‌پا- واگیردار
۴- فهرست غذای رستوران- ادا و اطوار- ماده آلی ازت دار بدن- درخت انگور
۵- شماره رمز- مساوی- سمت راست
۶- کوتاه و ناقص- فرمان کشتی- نت یکی مانده به آخر
۷- ارجمند- کم رو و پرحیا- قدرت
۸- از ملزومات سوارکاری- سوره چهارم- به حساب آوردن
۹- دیوار بلند- فرهنگستان- پشتگرمی
۱۰- یک عامیانه- پیشگاه ساختمان- اختیاری و به‌خواست
۱۱- کج و مایل- قوی جثه- چاره
۱۲- دین- واحد جهانی طلا- کاهن- نصف
۱۳- یگانه- آبیاری زمستانی- هادی برق
۱۴- تودرتو- ورزش چینی- الهه عشق
۱۵- عفت و شرافت- انعکاس

عمودی:
۱- هافبک پرسپولیس که در این هفته‌ها می درخشد- پرنده‌سندباد
۲- ماسک- نام خانم فکور صبور بازیگر- تکیه‌گاه پای دوچرخه سوار
۳- راه‌فرار- شاعر یوش- بااعتبار
۴- دورویی- فعالیتی برای سرگرمی وتفریح- چهره- سلام‌تلفنی
۵- تعیین شده- آواره- مایه
۶- من و جنابعالی- پابرجا و استوار- گاوچران
۷- آوای گریه- هم ریش- از حبوب آشی
۸- پارچه‌ای پنبه‌ای- شیر بیشه- برابری
۹- پیش درآمد نوعی استاندارد مدیریتی- یار آبسال- یارخوش!
۱۰- بازی معروف هندوان- زین و برگ اسب- کاغذ چاپ
۱۱- چند خودمانی - گردهمایی - شهری در فرانسه
۱۲- امید که به نیکی یاد شود- پول رایج در ژاپن- عزیز همه- نیش سرما
۱۳- پاره شدن- راه رفتن کودک نوپا- شهری در غرب فرانسه
۱۴- هیأت دولت را تشکیل می‌دهند- یکی از جزایر دیدنی خلیج فارس- بیچاره
۱۵- تأیید پست اینترنتی- یکی از زیباترین جاذبه‌های اکوتوریستی شیراز

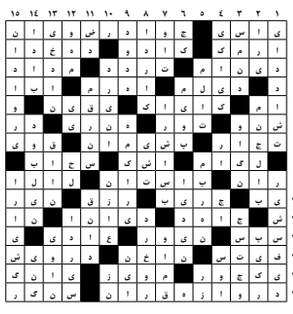
جدول ویژه

افقی:
۱- روستای زیبایی در خلخال با قدمتی چند هزار ساله- کهکشان
۲- آرزوها- اصل و منشأ- مغازه مخصوص فروش لوازم خیاطی
۳- فرهنگ لغت فرانسه- ستون دروازه- سال‌ها
۴- میدانی در تهران- عنصر حیاتی برای غده تیروئید- گلی زینتی- مادر آذری زبان
۵- ویتامین جوانی- کاغذ کپی- حضور داشتن
۶- سازمان ارتباط تلفنی راه دور- سبو- کلاهک دودکش
۷- پدر- گونه‌ای پروتئین که در صنایع غذایی و همچنین در پزشکی کاربرد دارد- قالبی از طلا
۸- جمع مدرسه- سره- موسم
۹- ضمیر متصل مخاطب- حرکت به سوی جلو در میدان نبرد- در تقسیم‌بندی زیست شناختی بعد از سرده قرار دارد
۱۰- همسر اسکارلت- امر به آراستن- شهری دیدنی در هرمزگان
۱۱- معصومیت و پاکی- جمعه- صدای تمسخر
۱۲- دین، مذهب- دوست جانی و صمیمی- محبت- یاری دهنده
۱۳- آتشدان آهنگری- داستان کوتاه- هر ۷ روز یک‌بار
۱۴- رغبت‌ها- عروس هزار داماد- هتلی در استانبول
۱۵- از گیاهان دارویی بسیار قدیم جهان- مهم‌ترین رودخانه ممسنی

عمودی:
۱- نوعی از آمپرسنج- رخنه
۲- برد معروف- وسیله- «روباه صحرا»
۳- یکی از جزایر دیدنی خلیج فارس- بزرگ- توصیف و تمجید
۴- پخش و پلا- چهارچوب- سفید آذری- راهرو
۵- کشکینه- سفارش شده- مفلوج
۶- جنس جنگجو- سکه رایج عهد هخامنشی- گلی خوشبو
۷- علامت مصدر جعلی- آبشش- خاکستری تیره
۸- لانه پرندگان- ناتوان، ضعیف- کوه همدان
۹- یار پیچ- صفحه کلید- ژنرال جنگ‌های انفصال
۱۰- گاو چران- بازیچه کودکان در سال‌های دور- حرف نفرت
۱۱- علفی که در آب روید- منفذ- عضو مشترک انسان و ماشین!
۱۲- سرپرستار- آبادی- دید و نظر- شگون
۱۳- معشوق- میمنت و خجستگی- تکیه کننده و پشتگرم
۱۴- سنگین- زنهاری- نوعی عدسی
۱۵- مرغ سخنگو- از جاذبه‌های ایرانشهر

حل جدول عادی شماره ۶۸۶۳

حل جدول ویژه شماره ۶۸۶۳

